

Nr 36

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv, m. m.; given Stockholms slott den 23 januari 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler frågor om avstående av allmänna arvsfondens rätt till arv samt av kronans rätt till da-naarv och anför därvid följande.

Genom särskilda beslut, senast av 1955 års riksdag (prop. 136; SU 78; rskr 220), bemyndigades Kungl. Maj:t att under fem år från och med budgetåret 1954/55, utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som vid avgörandet av dylika

ärenden dittills blivit följda, avstå kvarlåtenskap, som tillfallit allmänna arvsfonden, intill ett belopp av i varje särskilt fall 10 000 kronor. Ifrågavarande värdegräns har varit gällande sedan år 1948.

Vidare medgav 1958 års A-riksdag (prop. 20; SU 31; rskr 83), att Kungl. Maj:t finge till och med utgången av budgetåret 1958/59 utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som vid avgörandet av dylika ärenden dittills blivit följda, avstå kronan såsom danaarv tillfallen kvarlåtenskap intill ett belopp av i varje särskilt fall 10 000 kronor.

Sammanställningar utvisande de fall då förstnämnda bemyndigande utnyttjats för tiden till och med den 4 mars 1957 har tidigare överlämnats till vederbörande riksdagsutskott. En sammanställning över utnyttjandet av bemyndigandena efter nämnda dag torde få överlämnas i förevarande sammanhang.

Då giltigheten av de sålunda lämnade bemyndigandena upphör med utgången av budgetåret 1958/59, torde frågan om fortsatt giltighet av desamma böra upptagas till prövning. Dessutom föreligger följande frågor om avstående av allmänna arvsfondens rätt till kvarlåtenskap, beträffande vilka riksdagens samtycke till avstående i de särskilda fallen torde inhämtas.

Rätten till arv efter fru Elin Charlotta Englund från Tranås

Den 8 augusti 1957 avled Elin Charlotta Englund, som var född den 8 juli 1882, utan att, såvitt framgår av en efter henne upprättad bouppteckning, efterlämna någon arvsberättigad släkting. Behållningen i boet — enligt bouppteckningen 14 883 kronor — har enligt av kammaradvokatfiskalsämbetet godkänd redovisning uppgått till 14 704 kronor 93 öre och tillgodoförts allmänna arvsfonden.

Hos Kungl. Maj:t har *linjearbetaren Harald Englund* i Tranås anhållit, att den avlidnas kvarlåtenskap måtte helt eller delvis avstås till honom. Till stöd härför har sökanden anført i huvudsak följande. Han vore ende son i ett föregående äktenskap till Elin Charlotta Englunds tidigare avlidne make. Styvmodern hade betraktat honom och hans hustru såsom son och sonhustru, och de hade utan ersättning tagit vård om henne, då hon på grund av sjukdom varit i behov av hjälp. Elin Charlotta Englund hade varit av den uppfattningen att hennes kvarlåtenskap skulle komma att tillfalla styvsonen.

Länsstyrelsen i Jönköpings län och kammaradvokatfiskalsämbetet har — under framhållande av att av utredningen i ärendet framginge, att Harald Englund stått den avlidna i livstiden nära samt att han levde i blygsamma ekonomiska omständigheter — tillstyrkt, att kvarlåtenskapen i dess helhet avstås till förmån för sökanden.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Englunds och hans hustrus år 1957 till statlig inkomstskatt taxerade belopp utgjorde 9 200 respektive 1 120 kronor och att de icke ägde någon förmögenhet.

Rätten till arv efter fru Maria Kristina Andersson från Östhammar

Den 13 februari 1956 avled Maria Kristina Andersson, som var född den 7 november 1871, utan att, såvitt framgår av en efter henne upprättad bouppteckning, efterlämna någon arvsberättigad släkting. Behållningen i boet uppgick enligt bouppteckningen till 32 538 kronor 1 öre.

Hos Kungl. Maj:t har fru *Märta Elisabeth Pettersson*, född den 24 juni 1910, Annö, Östhammar, för egen del och i egenskap av förmyndare för sonen Lennart Annögård, född den 22 maj 1946, och adoptivdottern Margareta Elisabeth Annögård, född den 4 mars 1942, gjort ansökan i syfte att den avlidnas kvarlåtenskap måtte avstås till henne och förenämnda barn. Till stöd härför har anförts i huvudsak följande. Hon vore änka efter hemmansägaren Per Helge Pettersson, som avlidit den 27 december 1955, efterlämnande såsom dödsbodelägare hustrun och de två barnen. Hennes make hade tidigare varit gift med Kristina Anderssons enda dotter. Denna hade avlidit den 20 augusti 1937 och såsom ende dödsbodelägare efterlämnat maken samt såsom efterarvinge Kristina Andersson. Genom ett efter dotterns död upprättat, den 26 november 1937 dagtecknat testamente hade Kristina Andersson förordnat, att all hennes kvarlåtenskap skulle tillfalla Per Helge Pettersson »för att han vårdar och sköter mig på min ålderdom». Efter svärsonens död hade Kristina Andersson befunnit sig i ett starkt apatiskt tillstånd och på grund härav icke varit i stånd att under den korta tiden före sin död upprätta ett nytt testamente. Emellertid hade med hänsyn till det goda förhållandet mellan Kristina Andersson och sökandena hennes avsikt uppenbarligen varit, att kvarlåtenskapen efter henne skulle tillfalla svärsonens efterlämnade familj.

Vid ansökningen hade fogats intyg av vissa personer, vilka bekräftade de i densamma lämnade uppgifterna.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillstyrkt, att kvarlåtenskapen efter Kristina Andersson avstås till förmån för förenämnda barn.

Kammaradvokatfiskalsämbetet har — efter redogörelse för de i ansökningen omnämnda sakförhållandena — anförts i huvudsak följande.

Det torde även böra framhållas, att huvudsakliga tillgångarna i dödsboet efter Kristina Andersson utgöres, förutom av banktillgodohavanden å 7 615 kronor, av hälften av fastigheterna Annö 3^e och 4^e i Valö socken, hela fastigheterna samtaxerade till 51 600 kronor. Ifrågakarande fastigheter förvärvades genom köp år 1898 av Maria Kristina Andersson och hennes make Johan August Andersson samt skiftades år 1930 efter den sistnämndes död mellan änkan och dottern Hilda Maria Pettersson med hälften var. Änkan överlät därefter genom köpebrev samma år sin hälft av fastigheterna å dottern och hennes make Helge Pettersson. Vid Hilda Maria Petterssons död år 1937 blev Helge Pettersson därför ensam ägare till fastigheterna och vid Helge Petterssons död år 1955 tillföll den ena hälften av fastigheterna hans änka och barn, medan den andra hälften genom s. k. sekundosucces-sion tillföll Hilda Maria Petterssons moder Kristina Andersson.

Fastigheterna Annö 3^e och 4^e sambrukas med fastigheten Annö 4^a, taxeringsvärderad till 20 500 kronor, vilken fastighet förvärvats av Per Helge

Pettersson enligt köpekontrakt den 5 oktober 1945 och köpebrev den 1 januari 1946.

Ifrågavarande fastigheter utgör tillsammans en lämplig jordbruksenhet och det lär icke anses lämpligt att dela denna enhet.

Beträffande tillgångarna i dödsboet efter Helge Pettersson, vars behållning enligt bouppteckningen uppgår till 126 094 kronor 10 öre, bör framhållas, att dessa, förutom av fastigheten Annö 4³ samt hälften av fastigheterna Annö 3² och 4², till största delen består av levande och döda inventarier hörande till det å nämnda fastigheter bedrivna jordbruket samt av fordringar och andelsbevis, som sammanhänger med berörda jordbruk.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Kristina Andersson delat bostad med Helge Pettersson samt med hans familj bestående av hustru, son och adoptivdotter, vilka är sökande i ärendet, ävensom att det mellan Kristina Andersson och nämnda familj varit ett förhållande som mellan två samböende generationer av samma familj. Grunden för deras gemensamma bärgning har varit jordbruket på Annö gård.

Det framgår vidare att, därest allmänna arvsfonden såsom Kristina Anderssons arvinge skulle göra gällande hennes rätt att efter Helge Petterssons död genom s. k. sekundosuccession taga arv efter sin dotter, skulle det uppstå avsevärda svårigheter för Helge Petterssons efterlämnade familj. Änkan Pettersson med sin försörjningsbörd torde nämligen icke utan stora ekonomiska svårigheter kunna inlösa allmänna arvsfondens andel i fastigheterna Annö 3² och 4².

Ämbetet hemställer med hänsyn till vad sålunda anförts, att kvarlåtenskapen efter Kristina Andersson måtte avstås till förmån för sökandena.

I en sedermera till finansdepartementet inkommen skrift har Märta Elisabeth Pettersson anhållit att, vid bifall till ansökningen, kvarlåtenskapen måtte fördelas med hälften å henne och hälften å hennes barn.

Departementschefen. Såsom jag förut framhållit utlöper de Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandena att avstå allmänna arvsfondens rätt till kvarlåtenskap och kronans rätt till dana arv med utgången av budgetåret 1958/59. Emellertid torde det skäl som motiverat ifrågavarande bemyndiganden, nämligen önskemålet att lätta riksdagens arbetsbörd, alltjämt äga giltighet, varjämte det framstår såsom angeläget att även i fortsättningen ett förenklat handlägningsförfarande tillämpas i ärenden av begränsad räckvidd. Jag förordar därför, att bemyndigande för Kungl. Maj:t att i enlighet med hittills tillämpade riktlinjer avstå allmänna arvsfonden respektive kronan tillfallen kvarlåtenskap utverkas för en femårsperiod. Med hänsyn till numera inträffad penningvärdeförändring torde dock det förnyade medgivandet böra avse egendom till ett värde i varje särskilt fall av högst 15 000 kronor, vilket innebär en höjning av den gällande värdegränsen med 5 000 kronor. Sammanställningar över de av Kungl. Maj:t med utnyttjande av bemyndigandet fattade besluten torde årligen i lämpligt sammanhang böra tillhandahållas riksdagen eller vederbörande riksdagsutskott.

Vad därefter angår de i det föregående redovisade, särskilda ansökningarna anser jag i likhet med de hörda myndigheterna, att kvarlåtenskapen efter Elin Charlotta Englund helt bör avstås till förmån för Harald Eng-

lund, som måste anses ha stått den avlidna i livstiden nära och därjämte befinner sig i små ekonomiska omständigheter. Vidkommande kvarlåtenskapen efter Maria Kristina Andersson finner jag mig med hänsyn till omständigheterna i ärendet — icke minst Kristina Anderssons genom testamentet till förmån för Helge Pettersson uttalade önskan att fastigheterna skulle stanna inom dennes familj — kunna tillstyrka, att kvarlåtenskapen avstås med hälften till Märta Elisabeth Pettersson och hälften till hennes barn.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

a) att medgiva, att Kungl. Maj:t må under fem år från och med budgetåret 1959/60, utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall, i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som vid avgörandet av dylika ärenden hittills blivit följda, avstå kvarlåtenskap, som tillfallit allmänna arvsfonden såsom arv eller kronan såsom danaarv, till ett belopp av i varje särskilt fall högst 15 000 kronor;

b) att medgiva, att den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter Elin Charlotta Englund från Tranås må avstås till linjearbetaren Harald Englund;

c) att medgiva, att av den allmänna arvsfonden tillfallna kvarlåtenskapen efter Maria Kristina Andersson från Östhammar må avstås hälften till Märta Elisabeth Pettersson samt hälften till hennes barn Lennart Annögård och Margareta Elisabeth Annögård.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ake Sanell